

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2023. gada 7. decembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Sociālā politika – Vienlīdzīga attieksme nodarbinātības un profesijas jomā – Direktīva 2000/78/EK – 2. panta 5. punkts – Diskriminācijas vecuma dēļ aizliegums – Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām – 19. pants – Patstāvīgs dzīvesveids un iekļaušana sabiedrībā – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 26. pants – Personu ar invaliditāti sociālā un profesionālā integrācija – Personīgās palīdzības pakalpojums personām ar invaliditāti – Darba piedāvājums, kurā ietverta norāde par meklētās personas minimālo vecumu un maksimālo vecumu – Personas ar invaliditāti vēlmju un interešu ņemšana vērā – Attaisnojums

Lietā C-518/22

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Bundesarbeitsgericht* (Federālā darba lietu tiesa, Vācija) iesniegusi ar 2022. gada 24. februāra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2022. gada 3. augustā, tiesvedībā

J.M.P.

pret

AP Assistenzprofis GmbH,

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja A. Prehala [*A. Prechal*], tiesneši F. Biltšens [*F. Biltgen*], N. Vāls [*N. Wahl*], J. Pasers [*J. Passer*] un M. L. Arasteja Saūna [*M. L. Arastey Sahún*] (referente),

ģenerālvokāts: Ž. Rišārs Delatūrs [*J. Richard de la Tour*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

- J.M.P. vārdā – *T. Nick, Rechtsanwalt*,
- *AP Assistenzprofis GmbH* vārdā – *O. Viehweg, Rechtsanwalt*,

* Tiesvedības valoda – vācu.

- Grieķijas valdības vārdā – *V. Baroutas* un *M. Tassopoulou*, pārstāvji,
 - Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, pārstāvis,
 - Portugāles valdības vārdā – *P. Barros da Costa* un *A. Pimenta*, pārstāves,
 - Eiropas Komisijas vārdā – *D. Martin* un *E. Schmidt*, pārstāvji,
- noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2023. gada 13. jūlija tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 2000/78/EK (2000. gada 27. novembris), ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (OV 2000, L 303, 16. lpp.), 2. panta 5. punktu, 4. panta 1. punktu, 6. panta 1. punktu un 7. pantu Eiropas Savienības Pamattiesību hartas, kā arī Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām, kura Eiropas Savienības vārdā apstiprināta ar Padomes 2009. gada 26. novembra Lēmumu 2010/48/EK (OV 2010, L 23, 35. lpp., turpmāk tekstā – “ANO konvencija”), gaismā.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp J.M.P. un *AP Assistenzprofis GmbH*, palīdzības un padomdevēja pakalpojumu sniedzēju personām ar invaliditāti, par kompensācijas izmaksu, ko J.M.P. ir pieprasījusi saistībā ar diskrimināciju vecuma dēļ, kas notikusi darbā pieņemšanas procedūrā.

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

- 3 Saskaņā ar ANO konvencijas preambulu:

“Šīs konvencijas dalībvalstis,

[..]

- c) apstiprinot visu cilvēktiesību un pamatbrīvību vispārību, nedalāmību, savstarpējo atkarību un savstarpējo saistību un nepieciešamību garantēt personām ar invaliditāti šo tiesību un brīvību pilnīgu izmantošanu bez diskriminācijas;

[..]

- h) atzīstot arī to, ka jebkāda diskriminācija invaliditātes dēļ ir cilvēkam piemītošās cieņas un vērtības aizskārums;

[..]

j) atzīstot nepieciešamību veicināt un aizsargāt visu personu ar invaliditāti cilvēktiesības, tostarp to, kuriem ir vajadzīgs lielāks atbalsts;

[..]

n) atzīstot to, ka personām ar invaliditāti ir svarīga viņu personīgā patstāvība un neatkarība, tostarp personīgās izvēles brīvība;

[..].”

4 Šīs konvencijas 1. pantā “Mērķis” ir noteikts:

“Šās konvencijas mērķis ir veicināt, aizsargāt un nodrošināt to, lai visas personas ar invaliditāti varētu pilnībā un vienlīdzīgi izmantot visas cilvēktiesības un pamatbrīvības, un veicināt tām piemītošās cieņas ievērošanu.

[..].”

5 Minētās konvencijas 3. pantā “Vispārējie principi” ir teikts:

“Šīs konvencijas principi ir:

a) cilvēkam piemītošās cieņas, personīgās patstāvības, tostarp personīgās izvēles brīvības, un personas neatkarības ievērošana;

b) diskriminācijas aizliegums;

c) pilnīga un efektīva līdzdalība un integrācija sabiedrībā;

d) cieņa pret atšķirīgo un personu ar invaliditāti kā cilvēku daudzveidības un cilvēces daļas pieņemšana;

[..].”

6 Šīs pašas konvencijas 5. pants “Vienlīdzība un diskriminācijas aizliegums” ir formulēts šādi:

“1. Dalībvalstis atzīst, ka visi cilvēki ir vienlīdzīgi likuma priekšā un saskaņā ar to un ka visiem cilvēkiem bez jebkādas diskriminācijas ir tiesības uz vienādu likuma aizsardzību un uz likumā paredzēto priekšrocību vienādu izmantošanu.

[..]

4. Īpašos pasākumus, kas ir nepieciešami, lai paātrinātu vai sasniegtu personu ar invaliditāti faktisku vienlīdzību, neuzskata par diskrimināciju šīs konvencijas nozīmē.”

7 ANO konvencijas 12. panta “Vienlīdzīga tiesībspējas atzīšana” 2. punktā ir paredzēts:

“Dalībvalstis atzīst, ka personām ar invaliditāti līdzvērtīgi ar citiem ir rīcībspēja visās dzīves jomās.”

8 Saskaņā ar šīs konvencijas 19. pantu “Patstāvīgs dzīvesveids un iekļaušana sabiedrībā”:

“Šīs konvencijas dalībvalstis atzīst, ka visām personām ar invaliditāti ir vienlīdzīgas tiesības dzīvot sabiedrībā ar tādu pašu izvēles brīvību kā citiem cilvēkiem, un veic efektīvus un atbilstošus pasākumus, lai atvieglotu personām ar invaliditāti šo tiesību izmantošanu un pilnīgu iekļaušanos un līdzdalību sabiedrības dzīvē, tostarp nodrošinot, ka:

- a) personām ar invaliditāti vienlīdzīgi ar citiem ir iespējas izvēlēties dzīvesvietu un to, kur un ar ko tās dzīvo, un ka tām neliek dzīvot kādos noteiktos apstākļos;
- b) personām ar invaliditāti ir pieejami dažādi mājās un dzīvesvietā sniegtie pakalpojumi un citi sociālā atbalsta pasākumi, tostarp personīgā palīdzība, kas nepieciešama, lai dzīvotu un iekļautos sabiedrībā un lai nepieļautu izolēšanu vai nošķiršanu no sabiedrības;
- c) plašai sabiedrībai paredzētie sociālie pakalpojumi un objekti ir vienlīdz pieejami arī personām ar invaliditāti un atbilst to vajadzībām.”

Savienības tiesības

9 Saskaņā ar Direktīvas 2000/78 23. un 25. apsvērumu:

“(23) Atšķirīgu attieksmi var attaisnot ļoti retos gadījumos, ja no īpašībām, kas saistītas ar reliģiju, uzskatiem, invaliditāti, vecumu vai seksuālo orientāciju, izriet īsta un izšķirīga prasība attiecībā uz profesiju, ja vien mērķis ir likumīgs un prasība ir proporcionāla. Šādi gadījumi būtu jāietver informācijā, ko dalībvalstis iesniedz [Eiropas] Komisijai.

[..]

(25) Vecuma diskriminācijas aizliegums ir nozīmīgs solis, lai sasniegtu nodarbinātības pamatnostādnes izvirzītos mērķus un veicinātu darbaspēka dažādību. Tomēr zināmos apstākļos atšķirīgu attieksmi saistībā ar vecumu var attaisnot, tādēļ ir vajadzīgi īpaši noteikumi, kas var mainīties atkarībā no situācijas dalībvalstīs. Tādēļ ir svarīgi nošķirt atšķirīgo attieksmi, kas ir attaisnota, konkrēti, ar likumīgu nodarbinātības politiku, darba tirgu un profesionālās izglītības mērķiem, un diskrimināciju, kura jāaizliedz.”

10 Šīs direktīvas 1. pantā “Mērķis” ir teikts:

“Lai vienlīdzīgas attieksmes princips stātos spēkā dalībvalstīs, šīs direktīvas mērķis attiecībā uz nodarbinātību un profesiju ir noteikt sistēmu, lai apkarotu diskrimināciju reliģijas, uzskatu, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ.”

11 Minētās direktīvas 2. pants ir formulēts šādi:

“1. Šajā direktīvā “vienlīdzīgas attieksmes princips” nozīmē to, ka nav ne tiešas, ne netiešas diskriminācijas, kuras pamatā ir jebkurš 1. pantā minēts iemesls.

2. Šā panta 1. punktā:

- a) uzskata, ka tiešā diskriminācija notiek tad, ja salīdzināmā situācijā pret vienu personu izturas, ir izturējušies vai izturētos sliktāk nekā pret citu personu jebkura 1. [pantā] minēta iemesla dēļ;

[..]

5. Šī direktīva neierobežo attiecīgās valsts tiesību aktos noteiktos pasākumus, kuri demokrātiskā sabiedrībā vajadzīgi sabiedrības drošībai, sabiedriskās kārtības uzturēšanai un kriminālnoziedzumu novēršanai, veselības aizsardzībai un citu personu tiesību un brīvību aizsardzībai.”

12 Šīs pašas direktīvas 3. panta “Piemērošanas joma” 1. punkta a) apakšpunktā ir noteikts:

“Nepārsniedzot Kopienas kompetenci, šo direktīvu piemēro visām personām gan valsts, gan privātajā sektorā, tostarp valsts iestādēs, attiecībā uz:

a) nosacījumiem darba, pašnodarbinātības un profesijas iegūšanai, to skaitā atlases kritērijiem un darbā pieņemšanas nosacījumiem, lai kāda būtu darbības nozare, un visos profesionālās hierarhijas līmeņos, ietverot paaugstināšanu amatā.”

13 Direktīvas 2000/78 4. panta “Prasības attiecībā uz profesiju” 1. punktā ir paredzēts:

“Neatkarīgi no 2. panta 1. un 2. punkta dalībvalstis var paredzēt, ka dažāda attieksme, kuras pamatā ir īpašība, kas saistīta ar jebkuru no 1. pantā minētajiem iemesliem, neveido diskrimināciju, ja attiecīgo profesionālo darbību būtības dēļ vai tajā sakarā, kurā tās veic, no šādas īpašības izriet īsta un izšķirīga prasība attiecībā uz profesiju, ar noteikumu, ka mērķis ir likumīgs un prasība ir proporcionāla.”

14 Šīs direktīvas 6. pantā “Tādas dažādas attieksmes attaisnojums, kuras pamatā ir cilvēka vecums” ir noteikts:

“1. Neatkarīgi no 2. panta 2. punkta dalībvalstis var paredzēt, ka dažāda attieksme, kuras pamatā ir vecums, neveido diskrimināciju, ja attiecīgās valsts tiesību kontekstā tā ir objektīvi un saprātīgi attaisnota ar likumīgu mērķi, tostarp likumīgu nodarbinātības politiku, darba tirgu un profesionālās izglītības mērķiem, un ja šā mērķa sasniegšanas līdzekļi ir atbilstīgi un vajadzīgi.

Šāda dažāda attieksme cita starpā var ietvert:

a) to, ka nosaka īpašus nosacījumus darba un profesionālās izglītības iespējām, nodarbinātības un profesijas nosacījumus, tostarp atļaušanas un atalgošanas nosacījumus jauniešiem, vecākiem strādniekiem un personām, kuru apgādībā ir citas personas, lai veicinātu viņu profesionālo integrāciju vai nodrošinātu aizsardzību;

b) to, ka nosaka minimālos nosacījumus attiecībā uz vecumu, profesionālo pieredzi vai darba stāžu, lai iegūtu darbu vai konkrētas ar to saistītas priekšrocības;

c) to, ka nosaka maksimālo vecumu pieņemšanai darbā, pamatojoties uz izglītības prasībām attiecīgajam amatam vai uz vajadzību pēc saprātīga darba laikposma pirms pensijas.

[..]”

15 Minētās direktīvas 7. pantā “Pozitīva darbība” ir paredzēts:

“1. “Lai nodrošinātu pilnīgu vienlīdzību praksē, vienlīdzīgas attieksmes princips nekavē nevienu dalībvalsti paredzēt vai saglabāt īpašus pasākumus, lai novērstu trūkumus vai kompensētu trūkumus, kas saistīti ar jebkuru no 1. pantā minētajiem iemesliem.

2. Attiecībā uz invalīdiem vienlīdzīgas attieksmes princips neierobežo dalībvalstu tiesības saglabāt vai pieņemt noteikumus par darba aizsardzību un drošību darba vietā vai pasākumus, kā mērķis ir radīt un saglabāt noteikumus vai iespējas, lai saglabātu vai veicinātu viņu integrāciju darba vidē.”

Vācijas tiesības

GG

- 16 1949. gada 23. maija *Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland* (Vācijas Federatīvās Republikas Pamatlikums; *BGBI.* 1949 I, 1. lpp.), redakcijā, kas piemērojama pamatlīnētā (turpmāk tekstā – “*GG*”), 1. pants ir formulēts šādi:

“1. Cilvēka cieņa ir neaizskarama. Valsts varas iestāžu pienākums ir nodrošināt tās ievērošanu un aizsardzību.

2. Tāpēc Vācijas tauta atzīst neaizskaramas un neatņemamas cilvēktiesības kā jebkuras cilvēku kopienas, miera un taisnīguma pasaulē pamatu.

[..]”

- 17 *GG* 2. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Ikvienam ir tiesības brīvi attīstīt savu personību, ja vien tas neskar citu personu tiesības, konstitucionālo kārtību vai morāles likumu.”

AGG

- 18 2006. gada 14. augusta *Allgemeines Gleichbehandlungsgesetz* (Vispārējais likums par vienlīdzīgu attieksmi; *BGBI.* 2006 I, 1897. lpp.; turpmāk tekstā – “*AGG*”) mērķis ir transponēt Direktīvu 2000/78 Vācijas tiesībās.

- 19 Saskaņā ar *AGG* 1. pantu:

“Šī likuma mērķis ir nepieļaut vai novērst diskrimināciju rases vai etniskās izcelsmes, dzimuma, reliģijas vai uzskatu, invaliditātes, vecuma vai seksuālās identitātes dēļ.”

- 20 *AGG* 3. panta 1. punktā ir noteikts:

“Tieša diskriminācija notiek tad, ja salīdzināmā situācijā pret vienu personu ir tikusi, tiek vai tiktu piemērota nelabvēlīgāka attieksme nekā pret citu personu kāda 1. pantā minēta iemesla dēļ. [..]”

- 21 *AGG* 5. pantā ir teikts:

“Neatkarīgi no [..] 8.–10. pantā minētajiem iemesliem [..] atšķirīga attieksme ir pieļaujama arī tad, ja atbilstoši un piemēroti pasākumi tiek paredzēti, lai novērstu vai kompensētu diskrimināciju, kas jau pastāv kāda 1. pantā minētā iemesla dēļ.”

22 AGG 7. panta 1. punkts ir formulēts šādi:

“Darba ņēmējus nedrīkst diskriminēt kāda 1. pantā minētā iemesla dēļ [..].”

23 AGG 8. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Atšķirīga attieksme kāda 1. pantā minēta iemesla dēļ ir pieļaujama tad, ja profesionālās darbības raksturs vai izpildes nosacījumi ir īsta un izšķirīga prasība attiecībā uz profesiju, ja vien mērķis ir legītims un prasība ir samērīga.”

24 Saskaņā ar AGG 10. pantu:

“Neskarot 8. pantu, atšķirīga attieksme vecuma dēļ ir pieļaujama arī tad, ja tā ir objektīva un saprātīga un attaisnota ar legītimu mērķi. Šī mērķa sasniegšanai izmantotajiem līdzekļiem ir jābūt piemērotiem un nepieciešamiem. Šāda atšķirīga attieksme var ietvert it sevišķi:

1. to, ka nosaka īpašus nosacījumus attiecībā uz darba un profesionālās izglītības iegūšanu, kā arī īpašus nodarbinātības un darba nosacījumus, tostarp attiecībā uz atalgojumu un darba attiecību izbeigšanu, lai veicinātu jauniešu, gados vecāku darba ņēmēju un personu, kurām ir apgādībā esošas personas, profesionālo integrāciju vai lai nodrošinātu to aizsardzību,

2. to, ka nosaka minimālos nosacījumus attiecībā uz vecumu, profesionālo pieredzi vai darba stāžu, lai iegūtu darbu vai konkrētas ar to saistītas priekšrocības,

3. to, ka nosaka maksimālo vecumu pieņemšanai darbā, pamatojoties uz izglītības prasībām attiecīgajam amatam vai uz vajadzību pēc saprātīga nodarbinātības laikposma pirms pensionēšanās,

[..].”

25 AGG 15. pantā ir noteikts:

“1. Diskriminācijas aizlieguma pārkāpuma gadījumā darba devējam ir jāatbildina no tā izrietošais kaitējums. [..]

2. Nemantiska kaitējuma gadījumā darba ņēmējs ir tiesīgs pieprasīt atbilstošu finansiālu kompensāciju. [..]”

SGB

26 1975. gada 11. decembra *Sozialgesetzbuch, Erstes Buch (I)* (Sociālā nodrošinājuma kodeksa I grāmata; *BGBI.* 1975 I, 3015. lpp.; turpmāk tekstā – “*SGB I*”) 33. pantā ir teikts:

“Ja tiesību vai pienākumu saturs rakstura vai apjoma ziņā nav detalizēti noteikts, to īstenošanā ir jāņem vērā tiesību vai pienākumu subjekta personīgā situācija, vajadzības un iespējas, kā arī lokālie apstākļi, ciktāl tas nav pretrunā tiesību normām. Šajā ziņā ir jāievēro tiesību vai pienākumu subjekta vēlmes, ciktāl tās ir saprātīgas.”

- 27 2016. gada 23. decembra *Sozialgesetzbuch, Neuntes Buch (IX)* (Sociālā nodrošinājuma kodeksa IX grāmata; *BGBI.* 2016 I, 3234. lpp.; turpmāk tekstā – “*SGB IX*”) 8. panta 1. punkts ir formulēts šādi:

“Lēmumos par pakalpojumiem, kuru mērķis ir veicināt līdzdalību [sabiedrībā], un šo pakalpojumu īstenošanā tiek apmierinātas pakalpojumu saņēmēju legītīmās vēlmes. Šajā ziņā ņem vērā arī pakalpojumu saņēmēju personīgo situāciju, vecumu, dzimumu, ģimenes stāvokli, kā arī reliģiskās un filozofiskās vajadzības; attiecībā uz pārējo piemēro [*SGB I*] 33. pantu. [..]”

- 28 *SGB IX* 78. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Palīdzības pakalpojumi tiek sniegti, lai nodrošinātu patstāvību un neatkarību ikdienas uzdevumu veikšanā, tostarp dienas strukturēšanā. Tie ietver it īpaši pakalpojumus tādu vispārīgu ikdienas nodarbjū veikšanas nodrošināšanai kā mājsaimniecības vadīšana, sociālo attiecību veidošana, personīgās dzīves plānošana, līdzdalība sabiedriskajā un kultūras dzīvē, brīvā laika, tostarp sporta aktivitāšu organizēšana, kā arī medicīnisko un ārsta izrakstīto pakalpojumu efektivitātes garantēšana. Tie ietver saziņu ar apkārtējo vidi šajās jomās.”

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

- 29 Atbildētāja pamatlietā *AP Assistenzprofis* ir sabiedrība, kas personām ar invaliditāti sniedz palīdzības un padomdevēja pakalpojumus ar mērķi nodrošināt viņu ikdienas dzīves patstāvīgu un neatkarīgu organizēšanu atbilstoši *SGB IX* 78. panta 1. punktam.
- 30 2018. gada jūlijā šī sabiedrība publicēja darba piedāvājumu, kurā bija norādīts, ka 28 gadus vecā studente A. meklē sieviešu dzimuma personīgās palīdzes visām ikdienas dzīves jomām, “vēlams, vecumā no 18 līdz 30 gadiem”.
- 31 Prasītāja pamatlietā J.M.P., kura dzimusi 1968. gadā, pieteicās uz šo darba piedāvājumu, un saņēma no *AP Assistenzprofis* noraidošu atbildi.
- 32 Pēc tam, kad J.M.P. bija izmantojusi savas tiesības ārpustiesas ceļā, viņa pret *AP Assistenzprofis* cēla prasību *Arbeitsgericht Köln* (Ķelnes Darba lietu tiesa, Vācija), lai saņemtu kompensāciju par kaitējumu, kas izriet no diskriminācijas vecuma dēļ saskaņā ar *AGG* 15. panta 2. punktu.
- 33 Šajā prasībā J.M.P. uzsvēra, pirmkārt, ka, tā kā darba piedāvājums bija skaidri adresēts personām “vecumā no 18 līdz 30 gadiem”, ir pieļaujams pieņemt, ka viņa darbā pieņemšanas procedūrā nav izraudzīta tikai sava vecuma dēļ un *AP Assistenzprofis* to neesot apstrīdējusi. Otrkārt, no tā izrietošā atšķirīgā attieksme vecuma dēļ neesot nedz attaisnota, ņemot vērā personīgās palīdzības pakalpojumu raksturu, nedz pieļaujama saskaņā ar *AGG* 8. panta 1. punktu vai 10. pantu, jo konkrēti noteiktam vecumam neesot nozīmes uzticības attiecībās šādas personīgas palīdzības ietvaros.
- 34 *AP Assistenzprofis* lūdza minēto prasību noraidīt, apgalvojot, ka iespējamā atšķirīgā attieksme vecuma dēļ ir attaisnota saskaņā ar *AGG* 8. panta 1. punktu vai 10. pantu. Personīga palīdzība izpaužoties kā ārkārtīgi personīgs ikdienas atbalsts, kas ietver personas, kurai tiek sniegta palīdzība, pastāvīgu atkarību. Līdz ar to prasība par noteiktu vecumu ļaujot apmierināt A. kā universitātes studentes strikti personīgās vajadzības attiecībā uz viņas sabiedrisko dzīvi.

- 35 Atbildētājas pamatlietā skatījumā saskaņā ar *SGB IX* 8. panta 1. punktu esot svarīgi ņemt vērā katras personas, kas saņem personīgu palīdzību, leģitīmās vēlmes un subjektīvās vajadzības. Šajā kontekstā leģitīmā vēlme, lai personai, kura nodrošina šo palīdzību, būtu noteikts vecums, būtu jāuzskata par “īstu un izšķirīgu prasību attiecībā uz profesiju” *AGG* 8. panta 1. punkta izpratnē, lai varētu sasniegt palīdzības pakalpojumu mērķi, kas izvirzīts *SGB IX* 78. panta 1. punktā, ar kuru tiek aizsargātas personības tiesības *GG* 2. panta 1. punkta kopsakarā ar 1. pantu izpratnē. *AP Assistenzprofis* uzskata, ka minētā prasība ir arī samērīga. Turklāt tāda atšķirīga attieksme vecuma dēļ kā pamatlietā aplūkotā esot pieļaujama saskaņā ar *AGG* 10. pantu, ja minētā attieksme ir objektīva un saprātīga, ja tā ir attaisnota ar leģitīmu mērķi un ja līdzekļi, lai sasniegtu *SGB IX* 78. pantā minēto personīgās palīdzības mērķi, ir piemēroti un nepieciešami.
- 36 Tā kā *Arbeitsgericht Köln* (Ķelnes Darba lietu tiesa) apmierināja J.M.P. prasību un ar *Landesarbeitsgericht Köln* (Federālās zemes Darba lietu tiesa Ķelnē, Vācija) spriedumu tika apmierināta *AP Assistenzprofis* apelācijas sūdzība, J.M.P. par šo spriedumu iesniedza revīzijas sūdzību (*Revision*) iesniedzējtiesā, proti, *Bundesarbeitsgericht* (Federālā darba lietu tiesa, Vācija).
- 37 Iesākumā šī tiesa konstatē, pirmām kārtām, ka tāda situācija kā pamatlietā aplūkotā ietilpst Direktīvas 2000/78 piemērošanas jomā, jo tā attiecas uz atlases kritērijiem darba iegūšanai minētās direktīvas 3. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē. Otrām kārtām, tā uzskata, ka ar atbildētājas pamatlietā noraidošo atbildi pret prasītāju pamatlietā ir īstenota tieša diskriminācija vecuma dēļ minētās direktīvas 2. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē.
- 38 Minētā tiesa vēlas precizēt, ka tādā situācijā kā pamatlietā aplūkotā, kad runa ir par konkrēto personīgās palīdzības gadījumu, kurā gan prasītāja pamatlietā, gan persona ar invaliditāti var pretendēt uz aizsardzību pret diskrimināciju, ar iesniedzējtiesas nolēmumu tiek mēģināts noskaidrot, kādā mērā prasītājas pamatlietā tiesības uz efektīvu aizsardzību pret diskrimināciju vecuma dēļ un personas ar invaliditāti tiesības uz efektīvu aizsardzību pret diskrimināciju invaliditātes dēļ ir jāsaskaņo no Direktīvas 2000/78 – kurā attiecībā uz nodarbinātību un profesiju ir konkretizēts Hartas 21. pantā nostiprinātais vispārējais diskriminācijas aizlieguma princips – viedokļa.
- 39 Šajā ziņā iesniedzējtiesa precizē, pirmkārt, ka personīga palīdzība saskaņā ar piemērojamajiem valsts tiesību aktiem, proti, *SGB IX* 8. pantu kopsakarā ar *SGB I* 33. pantu, ir balstīta uz pašnoteikšanās principu, kas tādējādi ir vērsts uz to, lai personas ar invaliditāti padarītu spējīgas organizēt savu ikdienas dzīvi cik vien iespējams patstāvīgi un neatkarīgi, ņemot vērā it īpaši palīdzības pakalpojumu saņēmēju leģitīmās vēlmes. Atbilstoši *SGB IX* 78. panta 1. punktam minētie pakalpojumi aptver it īpaši pakalpojumus tādu vispārīgu ikdienas nodarbjū veikšanas nodrošināšanai kā mājsaimniecības vadīšana, sociālo attiecību veidošana, personīgās dzīves plānošana, kā arī līdzdalība sabiedriskajā un kultūras dzīvē.
- 40 Otrkārt, šī tiesa norāda, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru Direktīva 2000/78 ir viens no Savienības tiesību aktiem, kas attiecas uz ANO konvencijā reglamentētajiem jautājumiem, tādējādi uz to var atsaukties, lai interpretētu minēto direktīvu (spriedums, 2019. gada 11. septembris, *Nobel Plastiques Ibérica*, C-397/18, EU:C:2019:703, 39. un 40. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra), jo šajā konvencijā un it īpaši tās 19. pantā esot ietvertas konkrētas prasības, lai personām ar invaliditāti radītu iespēju dzīvot tikpat patstāvīgi un tām būtu tāda pati izvēles brīvība kā citām personām.

- 41 Treškārt, minēto tiesību uz patstāvību un izvēles brīvību ievērošana ļaujot garantēt cilvēka cieņu Hartas 1. panta, kā arī GG 1. panta izpratnē, ņemot vērā, ka personīgā palīdzība attiecoties uz visām dzīves jomām un ka līdz ar to persona, kas sniedz šo palīdzību, nenovēršami un dziļi iejaucoties šo palīdzību saņemošās personas privātajā un intīmajā sfērā. Tādējādi tādas attiecīgās personas ar invaliditāti vēlmes, kura saņem personīgās palīdzības pakalpojumus, esot jāievēro, ciktāl šīs vēlmes attiecīgā gadījumā ir saprātīgas.
- 42 Ceturtkārt, attiecībā uz Savienības tiesību normām, ar kurām var tikt attaisnota tieša diskriminācija vecuma dēļ, tādos apstākļos kā pamatlietā iesniedzējtiesai ir neskaidrība, pirmām kārtām, par iespēju, ka viens no Direktīvas 2000/78 2. panta 5. punktā minētajiem iemesliem – piemēram, citu personu tiesību un brīvību aizsardzība – var tikt uzskatīts par tādu, kas varētu attaisnot šādu diskrimināciju, un iesniedzējtiesa vienlaikus uzsver, ka tās ieskatā vairāki elementi liecina par labu tam, ka šādas tiesības uz brīvu izvēli personām ar invaliditāti saistībā ar personīgo palīdzību ir jānodrošina.
- 43 Otrām kārtām, šī tiesa neizslēdz, ka šāda diskriminācija var būt attaisnota saskaņā ar šīs direktīvas 4. panta 1. punktu. Tādējādi tai it īpaši nav skaidrs, vai, īstenojot tiesības uz pašnoteikšanos, personas ar invaliditāti paustā vēlme, lai persona, kas sniedz personīgo palīdzību, piederētu pie noteiktas vecuma grupas, ir “īpašība” un turklāt, vai prioritātes piešķiršana šādai vecuma grupai var būt “ista un izšķirīga prasība attiecībā uz profesiju” attiecīgi šīs tiesību normas izpratnē.
- 44 Turklāt rodoties jautājums, vai tas, ka valsts likumdevējs, piešķirot personām ar invaliditāti tiesības paust legītimas vēlmes un izvēles brīvību, kad tiek sniegti personīgās palīdzības pakalpojumi, tiecas stiprināt minēto personu personīgo patstāvību to ikdienas dzīvē un to motivāciju līdzdalībai sabiedrībā, varētu būt “likumīgs mērķis” Direktīvas 2000/78 6. panta 1. punkta izpratnē.
- 45 Visbeidzot iesniedzējtiesai nav skaidrs, vai šim direktīvas 7. pantam, kurā paredzēta pilnīga vienlīdzība profesionālajā dzīvē, ir nozīme, lai attaisnotu diskrimināciju vecuma dēļ tādā situācijā kā pamatlietā aplūkotā.
- 46 Šajos apstākļos *Bundesarbeitsgericht* (Federālā darba lietu tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai Direktīvas 2000/78 4. panta 1. punkts, 6. panta 1. punkts, 7. pants un/vai 2. panta 5. punkts [Hartas], kā arī [ANO konvencijas] 19. panta normu gaismā var tikt interpretēts tādējādi, ka tādā situācijā kā pamatlietā var būt attaisnojama tieša diskriminācija vecuma dēļ?”

Par prejudiciālo jautājumu

- 47 Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2000/78 2. panta 5. punkts, 4. panta 1. punkts, 6. panta 1. punkts un/vai 7. pants Hartas, kā arī ANO konvencijas 19. panta normu gaismā ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj, ka tādas personas pieņemšanai darbā, kas sniedz personīgo palīdzību, tiek izvirzīts nosacījums par vecumu, piemērojot valsts tiesību aktus, kuros paredzēts ņemt vērā to personu individuālās vēlmes, kam invaliditātes dēļ ir tiesības uz personīgās palīdzības pakalpojumiem.

- 48 Iesākumā jākonstatē, pirmkārt, ka situācija, kas ir pamatlīetas priekšmets, ietilpst Direktīvas 2000/78 piemērošanas jomā, jo tādas personas darbā pieņemšanas procedūra, kura sniedz personīgu palīdzību un saistībā ar kuru tiek prasīts, lai kandidāti būtu, “vēlams, vecumā no 18 līdz 30 gadiem”, attiecas uz “nosacījumiem darba [...] iegūšanai [...], to skaitā atlases kritērijiem un darbā pieņemšanas nosacījumiem” šīs direktīvas 3. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē.
- 49 Otrkārt, var secināt, ka negatīvā atbilde, ko J.M.P. pēc pieteikuma iesniegšanas saņēma no *AP Assistenzprofis*, ir sniegta viņas vecuma dēļ un tārad ir “tieša diskriminācija” vecuma dēļ Direktīvas 2000/78 2. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē.
- 50 Šādos apstākļos ir jāpārbauda, vai šāda atšķirīga attieksme vecuma dēļ var būt no Direktīvas 2000/78 viedokļa attaisnota.
- 51 Attiecībā uz šīs direktīvas 2. panta 5. punktu, kas jāizvērtē vispirms, ir jāuzsver, ka saskaņā ar šo tiesību normu minētā direktīva neierobežo attiecīgās valsts tiesību aktos noteiktos pasākumus, kuri demokrātiskā sabiedrībā vajadzīgi sabiedrības drošībai, sabiedriskās kārtības uzturēšanai un noziedzīgu nodarījumu novēršanai, veselības aizsardzībai un citu personu tiesību un brīvību aizsardzībai.
- 52 No Tiesas judikatūras izriet, ka, pieņemdamas minēto tiesību normu, Savienības likumdevējs ir vēlējis nodarbinātības un profesijas jomā novērst un noregulēt kolīziju starp vienlīdzīgas attieksmes principu, no vienas puses, un nepieciešamību nodrošināt kārtību, drošību un sabiedrības veselību, noziedzīgu nodarījumu novēršanu, kā arī personu tiesību un brīvību aizsardzību, kas ir būtiski demokrātiskās sabiedrības darbībai, no otras puses. Tas tādējādi ir nolēmis, ka Direktīvas 2000/78 2. panta 5. punktā uzskaitītos konkrētos gadījumos tajā paredzētie principi attiecas uz pasākumiem, kuri rada atšķirīgu attieksmi, kas ir pamatota ar šīs direktīvas 1. pantā minētajiem iemesliem, tomēr ar nosacījumu, ka šiem pasākumiem ir jābūt nepieciešamiem iepriekš minēto mērķu īstenošanai (spriedums, 2023. gada 12. janvāris, TP (Audiovizuālo materiālu montētājs sabiedriskajai televīzijai), C-356/21, EU:C:2023:9, 70. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 53 Tā kā ar minēto 2. panta 5. punktu ir ieviesta atkāpe no diskriminācijas aizlieguma principa, šis pants ir jāinterpretē šauri (spriedums, 2023. gada 12. janvāris, TP (Audiovizuālo materiālu montētājs sabiedriskajai televīzijai), C-356/21, EU:C:2023:9, 71. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 54 Šajā gadījumā jāpārbauda, pirmkārt, vai pamatlīetā aplūkotā atšķirīgā attieksme izriet no valsts tiesību aktos paredzēta pasākuma atbilstoši minētā 2. panta 5. punktam.
- 55 Šajā ziņā no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka pamatlīetā aplūkotajos valsts tiesību aktos, proti, *SGB IX* 8. panta 1. punktā kopsakarā ar *SGB I* 33. pantu, ir paredzēts, ka lēmuma par personīgās palīdzības pakalpojumu sniegšanu pieņemšanā un to īstenošanā, lai veicinātu personas ar invaliditāti līdzdalību sabiedrībā, tiek apmierinātas šo pakalpojumu saņēmēju leģitīmās vēlmes, ciktāl tās ir saprātīgas, un tiek ņemta vērā šo pakalpojumu saņēmēju personīgā situācija, vecums, dzimums, ģimenes stāvoklis, kā arī minēto pakalpojumu saņēmēju reliģiskās un filozofiskās vajadzības.
- 56 Tādējādi var secināt, ka ar šiem tiesību aktiem pietiekami konkrētā formulējumā personīgās palīdzības sniedzējiem ir dota atļauja vai pat ir noteikts pienākums, izstrādājot attiecīgajām personām ar invaliditāti sniedzamo personīgo palīdzību, ievērot viņu individuālās vēlmes, attiecīgā gadījumā arī vēlmes saistībā ar tās personas vecumu, kurai jāsniedz šī palīdzība, un

noteikt individuālus pasākumus minēto tiesību aktu piemērošanai, ņemot vērā šīs vēlmes, tostarp nosacījuma par vecumu izvirzīšanu, pieņemot šādu personu darbā. Šādos apstākļos un neskarot iespējamo pārbaudi, kas būtu jāveic iesniedzējtiesai, pamatlietā aplūkotā atšķirīgā attieksme vecuma dēļ izriet no valsts tiesību aktos paredzēta pasākuma Direktīvas 2000/78 2. panta 5. punkta izpratnē.

- 57 Otrkārt, ir jāizvērtē, vai minētajam pasākumam ir viens no minētā 2. panta 5. punktā minētajiem mērķiem un konkrēti “citu personu tiesību un brīvību aizsardzības” mērķis.
- 58 Šajā ziņā, kā izriet no iesniedzējtiesas nolēmuma, to tiesību aktu mērķis, kurus piemērojot tika pieņemts šis pasākums, ir personu ar invaliditāti pašnoteikšanās aizsardzība, garantējot minēto personu tiesības paust vēlmes un veikt brīvu izvēli, kad tiek pieņemti lēmumi par personīgās palīdzības pakalpojumu sniegšanu un kad tie tiek sniegti, jo šie pakalpojumi skar visas dzīves jomas un dziļi iesniedz personu, kas tos saņem, privātajā un intīmajā sfērā. Tādējādi minēto tiesību aktu mērķis ir nodrošināt personu ar invaliditāti tiesības organizēt savus dzīves apstākļus cik vien iespējams patstāvīgi un neatkarīgi.
- 59 Kā norādīts ģenerāladvokāta secinājumu 63. punktā, Direktīvas 2000/78 2. panta 5. punkts attiecas uz šādu mērķi, ciktāl tajā ir paredzēts aizsargāt personu ar invaliditāti tiesības uz pašnoteikšanos, saskaņā ar kurām šīm personām ir jābūt iespējai izvēlēties, kur un ar ko kopā tās dzīvo.
- 60 Šādas tiesības noteikti ietver iespēju plānot tām sniedzamo personīgās palīdzības pakalpojumu, tostarp definēt tās personas atlases kritērijus, kura sniedz šādu pakalpojumu, un aktīvi piedalīties šīs personas darbā pieņemšanas procesā.
- 61 Šajā ziņā jāuzsver, pirmām kārtām, ka šī sprieduma 58. punktā minētās tiesības uz vēlmju paušanu un brīvu izvēli konkretizē personu ar invaliditāti tiesības izmantot pasākumus, kuru mērķis ir nodrošināt to patstāvību, sociālo un profesionālo integrāciju un to līdzdalību sabiedrības dzīvē, kuras atbilstoši Hartas 26. pantam pieder pie Savienības tiesībās atzītajām tiesībām.
- 62 Otrām kārtām, personu ar invaliditāti pašnoteikšanās ievērošana ir arī mērķis, kas nostiprināts ANO konvencijas 19. pantā, uz kuras normām var atsaukties, lai interpretētu Direktīvas 2000/78 normas, tostarp tās 2. panta 5. punktu. Minētā konvencija ir jāinterpretē cik vien iespējams atbilstoši šai konvencijai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 11. septembris, *Nobel Plastiques Ibérica*, C-397/18, EU:C:2019:703, 40. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 63 Treškārt, ir jāpārbauda, vai tāda atšķirīga attieksme vecuma dēļ kā pamatlietā aplūkotā izriet no pasākuma, kas nepieciešams citu personu tiesību un brīvību aizsardzībai šīs direktīvas 2. panta 5. punkta izpratnē un konkrēti attiecīgās personas ar invaliditāti tiesību uz pašnoteikšanos aizsardzībai, kad tiek sniegti personīgās palīdzības pakalpojumi.
- 64 Šajā gadījumā var secināt, ka norāde par to, ka attiecīgajā darba piedāvājumā prioritāti piešķir vecuma grupai no 18 līdz 30 gadiem, izriet no A. individuālās vajadzības saņemt personīgo palīdzību atbalstam visās viņas kā 28 gadus vecas studentes ikdienas sabiedriskās dzīves jomās, un šāda palīdzība tādējādi skar visu viņas privāto un intīmo sfēru attiecībā uz tādu vispārīgu ikdienas nodarbjū veikšanu, kuras nav saistītas tikai ar viņas ikdienas dzīves organizēšanu, tostarp strikti personīgo vajadzību plānošanu, bet arī uz viņas sabiedriskās un kultūras dzīves organizēšanu. No Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka minētā prioritātes piešķiršana noteiktai vecuma grupai bija pamatota it īpaši ar apstākli, ka personai, kas sniedz palīdzību, bija jāspēj viegli iekļauties A. personīgajā, sociālajā un universitātes vidē.

- 65 Līdz ar to tādā situācijā kā pamatlietā, tas, ka tiek ņemta vērā prioritāte, ko noteiktai vecuma grupai piešķirusi persona ar invaliditāti, kura saņem personīgās palīdzības pakalpojumus, var veicināt šīs personas tiesību uz pašnoteikšanos ievērošanu, kad tiek sniegti šie personīgās palīdzības pakalpojumi, jo šķiet saprātīgi sagaidīt, ka persona, kas pieder pie tās pašas vecuma grupas kā persona ar invaliditāti, vieglāk iekļausies šīs personas personīgajā, sociālajā un universitātes vidē.
- 66 Tātad, neskarot pārbaudes, kuras jāveic iesniedzējtiesai, un ņemot vērā visus pamatlietas apstākļus, var secināt, ka tāda atšķirīga attieksme vecuma dēļ kā pamatlietā aplūkotā izriet no pasākuma, kas nepieciešams citu personu tiesību un brīvību aizsardzībai Direktīvas 2000/78 2. panta 5. punkta izpratnē.
- 67 Līdz ar to, tā kā atšķirīga attieksme vecuma dēļ varētu būt attaisnota no 2. panta 5. punkta viedokļa, ar nosacījumu, ka tā izriet no pasākuma, kas nepieciešams citu personu tiesību un brīvību aizsardzībai šīs tiesību normas izpratnē, nav jāpārbauda, vai tā varētu būt attaisnota arī saskaņā ar Direktīvas 2000/78 4. panta 1. punktu, 6. panta 1. punktu un/vai 7. pantu.
- 68 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2000/78 2. panta 5. punkts Hartas 26. panta, kā arī ANO konvencijas 19. panta gaismā ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj, ka tādas personas pieņemšanai darbā, kas sniedz personīgo palīdzību, tiek izvirzīts nosacījums par vecumu, piemērojot valsts tiesību aktus, kuros paredzēts ņemt vērā to personu individuālās vēlmes, kam invaliditātes dēļ ir tiesības uz personīgās palīdzības pakalpojumiem, ja šāds pasākums ir nepieciešams citu personu tiesību un brīvību aizsardzībai.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 69 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

Padomes Direktīvas 2000/78/EK (2000. gada 27. novembris), ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju, 2. panta 5. punkts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 26. panta, kā arī Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām, kura Eiropas Savienības vārdā apstiprināta ar Padomes 2009. gada 26. novembra Lēmumu 2010/48/EK, 19. panta gaismā

ir jāinterpretē tādējādi, ka

tas pieļauj, ka tādas personas pieņemšanai darbā, kas sniedz personīgo palīdzību, tiek izvirzīts nosacījums par vecumu, piemērojot valsts tiesību aktus, kuros paredzēts ņemt vērā to personu individuālās vēlmes, kam invaliditātes dēļ ir tiesības uz personīgās palīdzības pakalpojumiem, ja šāds pasākums ir nepieciešams citu personu tiesību un brīvību aizsardzībai.

[Paraksti]